

Ο αρχιστράτηγος της Εθνεγερσίας Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

Γράφει ο Πάνος Ν. Αβραμόπουλος

«Μιαν φοράν όπου επήραμεν το Ναύπλιον ήρθε ο Άμιλτον να με ιδή και μου είπεν ότι πρέπει οι Έλληνες να ζητήσουν συμβιβασμόν και η Αγγλία να μεσολαβήσει. Εγώ του αποκρίθηκα ότι αυτό δεν γίνεται ποτέ, ελευθερία ή θάνατος εμείς καπετάν Άμιλτον, ποτέ συμβιβασμόν δεν εκάναμεν με τους Τούρκους. Άλλους έκοψε άλλους εσκλάβωσε με το σπαθί, και άλλο καθώς εμείς εζήσαμεν ελεύθεροι από γενεά εις γενεά. Ο βασιλεύς μας εσκοτώθη, καμιά συνθήκη δεν έκαμε. Η φρουρά του είχε παντοτεινόν πόλεμον με τους Τουρκους και δυο φρούρια ήταν ανυπόταχτα. Με είπε ποια είναι η βασιλική φρουρά του, ποια είναι τα φρούρια ; Η φρουρά του βασιλέως μας είναι οι λεγόμενοι κλέφτες, τα φρούρια, η Μάνη και το Σούλι και τα βουνά. Έτσι δεν μου μίλησε πλέον». (Θεόδωρος Κολοκοτρώνης)

Στην μακρά και κοπιώδη πορεία του ελληνισμού για την προάσπιση της ελευθερίας του, υπήρξαν λαμπρά τέκνα του, που με την αυτοθυσία και την απaráμιλλη ηθική τους γενναιότητα, στέριωσαν την ελληνική διάρκεια, στην αχανή λεωφόρο του χρόνου. Υπήρξαν όμως και μερικοί έλληνες μέσα στην ηθικά έξοχη αυτή χωρία, που με την ατίμητη πολυεπίπεδη συμβολή τους, έσπασαν τα όρια του ηρωισμού και της αυτοθυσίας και πέρασαν στη λαϊκή συνείδηση στη σφαίρα του θρύλου, περιβεβλημένοι με την αλουργίδα του λυτρωτή του έθνους. Σ' αυτούς ανήκει αδιαφιλονίκητα ο Γέρος του Μοριά Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Ιδιοφυής στρατιωτικός που γνώριζε και την τελευταία ακόμη εξέλιξη της στρατιωτικής τέχνης έχοντας εκπαιδευτεί ως ταγματάρχης του αγγλικού στρατού, από τους καλλίτερους στρατιωτικούς της εποχής, αλλά και γνωρίζοντας συνάμα την τεχνική του ανταρτοπόλεμου ως λαμπρό γέννημα της «κλεφτουριάς», συνετός «πολιτικός» όπου και αναδέχτηκε σε δύσκολές ώρες της ιστορίας δυσεκπλήρωτο έργο και το έφερε εις πέρας με την απaráμιλλη πολιτική του σύνεση, κατορθώνοντας όταν η φλόγα της επανάστασης έσβηνε από την κατάρα της διχόνοιας να ξαναενώσει και να εμπνεύσει τους έλληνες στον υπερ πίστewας αγώνα, μα πάνω από όλα ακαταδάμαστη ελληνική ψυχή που ήξερε να ψυχώνει και να οδηγεί τους έλληνες, ο Κολοκοτρώνης έχει καταχωριστεί στο πάνθεον της ελληνικής ιστορίας, σαν μια από τις έξοχες μορφές της. Ποιος ήταν όμως αυτός ο λαϊκός θρύλος που στο άκουσμά του και μόνο ο προαιώνιος εχθρός καταλαμβάνονταν από πανικό ; «Εγγενήθηκα εις τα 1770, Απριλίου 3, την Δευτέρα της Λαμπρής. Εγγενήθηκα εις ένα βουνό, εις ένα δένδρο από κάτω, εις την Παλαιάν Μεσσηνίαν, ονομαζόμενον Ραμαβούνι» θα γράψει ο λαμπρός μας πολέμαρχος αυτοβιογραφώντας τον εαυτόν του. Ωστόσο πολύ κατατοπιστικές για την λαμπρή μορφή της εθνεγερσίας μας είναι και οι βιογραφικές περιγραφές των Γεώργιου Τσερτσέτη, Κωνσταντίνου Παπαρρηγόπουλου και Σπύρου Μελά. Γράφει ο Τερτσέτης «Ο

Κολοκοτρώνης ήτον ικανός να ετοιμάζη την ζωτροφία των στρατιωτών, είχε και τρόπον μαγευτικόν επάνω του. Επείδοντο εις αυτόν όλοι οι στρατιώταιΗ παρουσία του και η υπογραφή του ήτον το δυνατότερον όπλον εις τον στρατιώτην ...Η φωνή του ήτον βροντώδης και μεγάλη, είχε βλέμμα ζωηρόν, τόλμημ εις τους πολέμους και στρατηγήματα Όταν έδιδε τον λόγον του έμεινε πιστός, όλα του τα επιχειρήματα τα έκαμνε φανερά. Η πλεονεξία του ήτον τίποτε, καλώς και η φιλαργυρία του... Απέφευγε την μελαγχολίαν, αποστρέφετο τους κατηφείς

και ελαττωματί-ας». (Απομνημονεύματα Κολοκοτρώνη, «Παρθενών»). Ο Παπαρρηγόπουλος δίνοντας με ενάργεια την εικόνα του αρχιστράτηγου θα γράψει : *Ήτο τω όντι πεπλασμένος ίνα άρξη της Πελοποννήσου ... Το ευπαγές αυτού σώμα, η μεγάλη κεφαλή, η μακρά κόμη, οι*

αετώδεις οφθαλ-μοί, το ευρύ μέωπον, η βροντώδης φωνή, τα πάντα ήσαν πάρα αυτώ επιτήδεια να καταπλήξωσιν εκ πρώτης όψεως τους ρωμαλέους της χερσονήσου ορείτας..., είχαν τοςάυτην και τοιαύτην ορθότητα πνεύματος, ευγλωττίαν, στρατηγικήν δεξιότητα, πανουργίαν και γνώσιν των πραγμά-των και των προσώπων οία και όσα απαιτούντο ίνα υπαγάγη τους Μωραΐτας του 1821 ... έδειξε δείγματα τρανά μεγαλοφυΐας στρατιωτικής» (Ιστορία του Ελληνικού

Έθνους). Ενώ με αδρές γραμμές περιγράφει τον ηγέτη της εθνικής μας παλιγγενεσίας και ο Σπύρος Μελάς « Μυσταγω-γός του πολέμου, μεγάλος εθνικός ψυχωτής και οδηγός». Ο Κολοκοτρώνης με την ηθική του εμπνοή, την πολεμική του ευτολμία και τα ακένωτα ψυχικά του χαρίσματα επεβάλλετο παντού. Στη συνείδηση του εχθρού είχε καταγραφεί σαν άτρωτος και η παρουσία του και μόνον προξενούσε ηθική παραλυσία στους Τούρκους. Δεν είναι τυχαίο έτσι ότι οι Τούρκοι στα βάθη της Ασίας τον είχαν ταυτίσει με μυθικό «τέρας»και τον επικαλούνταν όταν ήθελαν να εκφοβί-σουν κάποιον. «Κολοκοτρώννα ! Κολοκοτρώννα !» έτσι λέγανε τα Τουρκάκια μετά τη συντριβή του Δράμαλη και το αίμα τους πάγωνε. ***Η φαντασία τους τον έπλαθε τεράστιο γίγαντα με τρία μάτια - το μεσαίο πελώριο πάνω από τη μύτη - τριχωτό σαν αρκούδα, με φοβερά δόντια κάπρου, γυριστά κοφτερά σαν χατζάρια.*** Ενώ οι μανάδες στην Τουρκία όταν ήθελαν να εκφοβίσουν τα παιδιά τους για τις αταξίες που έκαναν τους έλεγαν απειλητικά «Κάτσε φρόνιμα γιατί θα σε αρπάξει ο Κολοκοτρώνης». Όμως όπως αποτυπώνεται και στις τρεις έγκυρες βιογραφίες του Γέρου του Μοριά ο Κολοκοτρώνης δεν ήταν στη σωματική διάπλαση γίγαντας, όσο στην ψυχή και την ηθική αρετή. Με αυτά τα ακαταμάχητα ηθικά του προσόντα σύνδρομα και διαπλαστικά της ενάρετης προσωπικότητάς του, επιβάλλονταν, εμψύχωνε και οδηγούσε. Χαρακτηριστικό εξάλλου για αυτές τις κρίσεις είναι και το εξής γεγονός. Γύρω στα 1823 από μακριά είχε έλθει στην Τρίπολη ένας νεαρός για να δει τον Κολοκοτρώνη. Καθώς σπρώχνονταν λοιπόν μέσα στο πλήθος για να δει τον αρχιστράτηγο, τον είδε ο γραμματέας του Οικονόμου και επιτακτικά τον ρώτησε «Τι θέλεις, τι γυρεύεις; « Να ιδώ τον Κολοκοτρώνη απάντησε ο νεαρός. Και όταν του τον έδειξαν έμεινε άναυδος λέγοντας «Μα αυτός είναι σαν όλους τους ανθρώ-πους». Σαν όλους τους ανθρώπους, μη μπορώντας να αποτιμήσει ο νεαρός ότι το μεγαλείο του πολέμαρχου έγκειτο στην ψυχή και όχι στη σωματική διάπλαση. Ο Κολοκοτρώνης έφερε το βάρος μιας αδαμάντινης οικογενειακής παράδοσης στην Κλεφτουριά, που του είχε κληροδοτή-σει όλα τις αναγκαίες πολεμικές αρετές για να ανταποκριθεί – αλλά και να ηγηθεί - στον αγώνα της εθνεγερσίας. Μια μαρμάρινη πλάκα στο ανακαινισμένο σπίτι των Κολοκοτρωναίων στο χωριό τους το Λιμποβίτσι γράφει «Δώδεκα γενεές Κολοκοτρωναίων». Αυτή λοιπόν η μακρά στρατιωτική παράδοση εναντίον του εχθρού, είχε καταστήσει ετοιμοπόλεμο τον στρατηγό για τον πολύπλαγκτο αγώνα κατά των Τούρκων. Ο ίδιος θα γράψει στα απομνημονεύματά του « *Όμως αυτό το είδος της ζωής όπου εκάμναμε μας εβοήθησε πολύ εις την επανάσταση, διότι ηξεύραμε τα κατατόπια, τους δρόμους, τις θέσεις, τους ανθρώπους. Εσυνηθίσαμε να καταφρονούμε τους Τούρκους, να υποφέρουμε την πείνα, την δίψα, την κακοπάθια, τη λέρα και κάθε εξής*». Ο Κολοκοτρώνης έχοντας παράλληλα με αυτά τα βιώματα της κλεφτουριάς και την στρατιωτική γνώση από την θητεία στον αγγλικό στρατό, αλλά και τους ναπολεόντιους αξιωματικούς, αποδείχτηκε στο πεδίο της στρατηγικής, αριστοτέχνης. Με τις ενορατικές στρατιωτικές του εμπνεύσεις σε κρίσιμες στιγμές για την εξέλιξη του αγώνα επέτυχε περιλαμπρες νίκες και σφράγισε την μακρά πορεία για την απαλλαγή μας από το έρεβος της οθωμανικής δουλείας.

Ήταν ο μόνος από τους έλληνες πολεμάρχους, που υποστήριξε σχέδιο συγκέντρωσης των επαναστατικών δυνάμεων γύρω από την Τρίπολη, η οποία ήταν το κέντρο στρατιωτικής ισχύος των Τούρκων. Η στρατηγική του τεχνική εδράζονταν στη σκέψη, συγκέντρωση των δυνάμεων

και επίθεση στο κέντρο του εχθρού. Με την κατάρρευση του κέντρου, θα πέσουν και τα άκρα. Και απεδείχθη αληθινός, αντίπερα στις εκ διαμέτρου αντίθετες στρατιωτικές εκτιμήσεις των

υπόλοιπων οπλαρχηγών. Στις **12-13 Μαΐου διεξήχθη η Μάχη στο Βαλτέτσι**. Η νίκη θα στεφάνώσει τα ελληνικά όπλα και θα αποβεί καθοριστική για την περαιτέρω πορεία του αγώνα. Ο γέρος του Μοριά θα γράψει **«Εκείνος ο πόλεμος εστάθη η ευτυχία της πατρίδος. Αν εχαλιό-μεθα εκινδυνεύαμε να μην κάμωμε ορδί πλέον»**. Αλλά αξιοσημείωτη όμως εδώ είναι και η πίστη του πολεμάρχου στην θεία δύναμη στην οποία και αποδίδει τη νίκη. **«Εκείνη την ημέρα ήταν Παρασκευή και έβαλα λόγο ότι : πρέπει να**

νηστεύσομε όλοι δια δοξολογίαν εκείνης της ημέρας και να δοξάζεται αιώνας αιώνων έωσου στέκει το έθνος, διότι ήταν η ελευθερία της πατρίδος». Και σε λίγο θα ακολουθήσει η μεγάλη νίκη των ελληνικών δυνάμεων, που θα ψυχώσει τους Έλληνες και θα τους πείσει ότι οι Τούρκοι καίτοι στρατιωτικά υπέρτεροι σε άνδρες και εφόδια, δεν είναι άτρωτοι και ότι το όραμα της ελευθερίας είναι εφικτό. Στις 23 Σεπτεμβρίου του 1821 απελευθερώνεται η Τρίπολη. Είναι η μεγάλη στιγμή του Κολοκοτρώνη που τον εδραιώνει ως αρχιστράτηγο του αγώνα – αφού είχε σθεναρά υποστηρίξει το σχέδιο επίθεσης στο κέντρο του εχθρού – στα μάτια των οπλαρχηγών, αλλά και στα μάτια κάθε αγωνιζόμενου Έλληνα για την ελευθερία της πατρίδος. Ενώ σε λίγο πλησιάζει και το απόγειο της στρατιωτικής επικυριαρχίας του Κολοκοτρώνη με την συντριπτική νίκη των Ελλήνων επί του «πολύ» Δράμαλη. Στα Δερβενάκια το 1822, ο Γέρος του Μοριά καταγάγει μια ανεπανάληπτη νίκη εναντίον ενός άτρωτου θεωρητικά στρατού, του οποίου ηγείται ο επίλεκτος των τούρκων στρατηγός Μαχμούτ Δράμαλης πασάς. 24.000 πεζούς, 6.000 ιππείς, 6 κανόνια, 30.000 ημίονους, 500 καμήλες φέρει μαζί του στην άτρωτη στρατιά του ο Δράμαλης πασάς. Δεν σταθούν όμως αρκετά για να κάμψουν τη στρατιωτική ευφυΐα του Κολοκοτρώνη. Με τη βοήθεια του Δημητρίου Υψηλάντη στήνει στους Μύλους - κομβική φρουρά στο φρούριο του Άργους – στρατόπεδο και εφαρμόζει στρατηγική «καμένης γής», στρατηγική αποκλεισμού δηλαδή στα καίρια σημεία εφοδιασμού του εχθρού, όπως νερό, τροφές κ.α. Είναι η πετυχημένη τακτική που έχει ενωρίτερα εφαρμόσει **ο Κουτούζωφ εναντίον του Μεγάλου Ναπολέοντα**. Το ευφυές σχέδιο αντιμετώπισης του Δράμαλη πετυχαίνει και οι Έλληνες σημειώνουν μια περίσεπτη νίκη. Νίκη που αφενός θα αποδεκατίσει τον εχθρό και θα κάμψει κάθετα το ηθικό του, αφετέρου, θα εδραιώσει στους σκλαβωμένους Έλληνες την πεποίθηση για να αποτινάξουν **«τον βαρύν και απαραδειγμάτιστον ζυγόν της τυραννίας»**. Τα αποτελέσματα για τους Τούρκους οικτρά : Ο Δράμαλης βυθισμένος σε κατάθλιψη από την ήττα πεθαίνει και ο εκλεκτός της Πύλης Χουροίτ πασάς που είχε εξοντώσει τον Αλή Πάσα στα Γιάννενα, αυτοκτονεί αφού του χρεώνουν ότι δεν συνέδραμε έγκαιρα τον Δράμαλη. Όμως τη λαμπρή πορεία του γένους προς την ελευθερία, σύντομα θα την επισκιάσει το σαράκι της διχόνοιας. Και είναι ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός που τόσο εύστοχα θα γράψει στον 144 στίχο του «Ύμνου εις την ελευθερίαν» **«Και η διχόνοια που βαστάει/ ένα σκήπτρο η δολερή/ καθενός χαμογελάει/ πάρτο λέγοντας και σύ»**. Στα 1823, το Μάρτιο, η εν Άστρει Εθνοσυνέλευση καταργεί την αρχιστρατηγία και παύει τον Κολοκοτρώνη από την ηγεσία του αγώνα. Ο πρώτος εμφύλιος πόλεμος είναι πια γεγονός, στιγματίζοντας ανεξίτηλα τον ιερό αγώνα των Ελλήνων. Αφού λάβει χώρα μια θλιβερή διεκυστική διαμάχη μεταξύ «Βουλευτικού» και «Εκτελεστικού» των δυο δηλαδή αρχηγικών τάσεων στους κόλπους του αγώνα, θα λήξει με υποχώρηση του μεγάλου Έλληνα πολέμαρχου. Όμως είναι η αρχή του εμφύλιου σπαραγμού. Τον Μάιο του 1824 εκσπάξει και δεύτερος εμφύλιος. Και στις αρχές του 1825 ο γέρος του Μοριά οδηγείται στη φυλακή. Σίγουρα άδικη αμοιβή για το απaráμιλλο ελληνόπουλο, που έχει σφραγίσει με την παρουσία του, τις μέχρι τώρα επιτυχίες των ελληνικών όπλων. Με άλλους προκρίτους και οπλαρχηγούς της Πελοποννήσου προσάγεται στην Ύδρα και φυλακίζεται χωρίς δίκη στη Μονή του Προφήτη Ηλία. Και το τραγικότερο όλων για την επανάσταση ; Έχει αποβιβαστεί στην Πελοπόννησο ο αριστοτέχνης της πολεμικής τέχνης και με την αρωγή των αξιωματικών των ναπολεοντιών πολέμων Ιμπραήμ πασάς, με την προοπτική να καταπνίξει την επανάσταση. Τους πέντε κρίσιμους μήνες της εισβολής του Ιμπραήμ, ο Κολοκοτρώνης ευρίσκεται στη φυλακή. Ο τουρκοαιγύπτιος στρατιωτικός προελαύνει χωρίς καμία αντίσταση

και ισοπεδώνει στο διάβα του τα πάντα. Σε μια έξαρση της αλαζονείας του θα πεί χαρακτηριστικά **«Όπου περνάω δεν θα ξαναφυτρώσει χορτάρι»**. Ενώ στη λαϊκή συνείδηση θα μείνει ως εικόνα καθολικής καταστροφής το **«πέρασε ο Μπραήμης»**. Σύντομα θα καταλάβει τη

Μεσσηνία και σαν μη έφταναν όλα αυτά το ηθικό των ελλήνων που εν των μεταξύ βυθίζονται στις τραγικές διχαστικές έριδες, έχει εκμηδενιστεί. Κάτω από την πίεση των εξελίξεων και των γεγονότων ο Κολοκοτρώνης αποφυλακίζεται. Είναι η πρώτη φορά που ο πολέμαρχος φυλακίζεται, γιατί θα ακολουθήσει και πάλι τον πικρό αυτό δρόμο με μια δίκη παρωδία. Σκηνοθετημένη αθλιότητα τη υποδεικνύει των «προστάτιδων δυνάμεων». Για πρώτη φορά θα φυλακίσουν τον αρχιστράτηγο οι φατρίες με αντικείμενο τα τιμάρια της εξουσίας. Τη δεύτερη

το σύστημα εξουσίας που είχαν επιβάλει οι προστάτιδες δυνάμεις. Για την δίκη του Γέρου του Μοριά ο εκπρόσωπος της Πρωσίας Λούτζι θα γράψει χαρακτηριστικά **«είναι τόλμημα μεγίστης αυθαι-ρεσίας, σκάνδαλον, ού το όνειδος έσται ανεξάλειπτον, εστερημένον κοινού νού και πάσης λογικής» (Δ. Φωτιάδη Κολοκοτρώνης)**. Η καταδίκη άλλωστε θα αποτελέσει μια χρυσή ευκαιρία για να αναδειχτεί τόσο το ατίμητο ήθος του πολέμαρχου που πάνω και πέρα από κάθε προσωπική πικρία για τον άδικο διασυρμό που υπέστη θέτει το συμφέρον της πατρίδος, όσο και το αδαμάντινο δικαστικό ήθος των δικαστών του **Αναστασίου Πολυζωΐδη** (προέδρου) και **Γεωργίου Τερτσέτη**. Εν πάσει περιπτώσει με την αποφυλάκισή του ο Κολοκοτρώνης θέτει άμεσα σχέδιο ανασύνταξης του αγώνα. Οι δυσκολίες πολλές. Μα πίοτερο από όλες το πτοημένο ηθικό των ελλήνων. Πάραυτα και μέσα από τις στάχτες και την ηθική συντριβή του επάρατου εμφυλίου, ο Κολοκοτρώνης θα κατορθώσει να ξαναφουντώσει τη σπίθα της επανάστασης και να οδηγήσει το σκλαβωμένο γένος στην ελευθερία του. Όμως αξίζει εδώ emphaticά να τονίσουμε την απαρασάλευτη πίστη που έτρεφε ο πολέμαρχος για τον αγώνα, αδιαφορώντας για την αριθμητική υπεροπλία, αλλά και τις καταφανώς ανώτερες στρατιωτικές υποδομές του εχθρού. Γιατί ο Κολοκοτρώνης πάλευε πάνω από όλα με την ψυχή και την καρδιά του ανυπόταχτου έλληνα και έπειτα με τα όπλα. Την εδραιωμένη πίστη του για την ανάκτηση της εθνικής μας ελευθερίας, δεν έστεργε να την κλονήσει τίποτε. Θυμίζοντας τα λόγια του ποιητή **«Η μεγαλοσύνη των λαών δεν μετριέται με το αίμα. Με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και το αίμα»**.

Στα πρώτα βήματα της επανάστασης λοιπόν και ενώ οι άλλοι οπλαρχηγοί του υποδεικνύουν σαν στρατηγική να διασκορπιστούν και να καταφέρουν μικρά και αλλεπάλληλα στρατιωτικά πλήγματα στον εχθρό, ο Κολοκοτρώνης εμμανώς επιμένει στο να σωρευτεί όλη η στρατιωτική ισχύς των ελλήνων στην Τρίπολη και να κτυπήσουν στην καρδιά τους Τούρκους. Γράφει χαρακτηριστικά **«Εγώ τους είπα : Δεν έρχομαι, κάθομαι εις τούτα τα βουνά που με γνωρίζουν τα πουλιά και με τρών καλύτερα γειτονικά. Γυρίζει ο Παπαφλέσσας και λέει ενός παιδιού : «Μείνε μαζί του, μην τον φάνε τίποτες λύκοι»**. Εκατέβηκα κάτου και ήταν μια εκκλησία εις το δρόμο και το καθισιό μου ήταν όπου έκλαιγα την Ελλάδα **«Παναγιά μου βοήθησε και τούτη τη φορά τους Έλληνες για να εμψυχωθούν ! Είς τον δρόμο απάντησα τον ξάδελφό μου Αντώνιο του Αναστάση Κολοκοτρώνη με εφτά ανιψίδια μου, εγινήκαμε εννιά και το άλογό μου δέκα**. Εγώ ήμουν και χωρίς τουφέκι» Απαράμιλλη έκφραση της αδούλωτης ελληνικής ψυχής. Τέτοιοι ωραίοι έλληνες και με ανύπαρκτα μέσα, παρά μονάχα με το μεγαλείο της ελληνικής ψυχής – που ζυγόν στον τράχηλο δεν δέχεται – ελευθέρωσαν την πατρίδα. Αλλά ο Κολοκοτρώνης πέρα από ακαταμάχητος πολέμαρχος ήταν –έστω και αν δεν πρωταγωνίστησε στο προσκήνιο - και εξέχον πολιτικός. Δεν τον ξεγελούσε κανένα δόλιο διπλωματικό τερτίπι και με οδηγό την πολιτική του ευθυκρισία και μόνον, έπαιρνε τις αποφάσεις του. Ενδεικτικό είναι το εξής περιστατικό, αναφορικά με τις δελεαστικές προτάσεις του εκπροσώπου της Αγγλικής κυβερνήσεως πλοιάρχου **Χάμιλτον**, όπως θα το αποτυπώσει ο Κολοκοτρώνης **«Μιαν φοράν όπου επήραμεν το Ναύπλιον ήρθε ο Άμιλτον να με ιδή και μου είπεν ότι πρέπει οι Έλληνες να ζητήσουν συμβιβασμόν και η Αγγλία να μεσολαβήσει. Εγώ του αποκρίθηκα ότι αυτό δεν γίνεται ποτέ, ελευθερία ή θάνατος εμείς καπετάν Άμιλτον, ποτέ συμβιβασμόν δεν εκάναμεν με τους Τούρκους. Άλλους έκοψε άλλους εσκλάβωσε με το σπαθί, και άλλο καθώς εμείς εξήσαμεν ελεύθεροι από γενεά εις γενεά. Ο**

βασιλεύς μας εσκοτώθη, καμιά συνθήκη δεν έκαμε. Η φρουρά του είχε παντοτεινόν πόλεμον με τους Τούρκους και δυο φρούρια ήταν ανυπόταχτα. Με είπε ποια είναι η βασιλική φρουρά του, ποια είναι τα φρούρια ; Η φρουρά του βασιλέως μας είναι οι λεγόμενοι κλέφτες, τα φρούρια, η Μάνη και το Σούλι και τα βουνά. Έτσι δεν μου μίλησε πλέον». Ενώ ακόμα, ο Γέρος

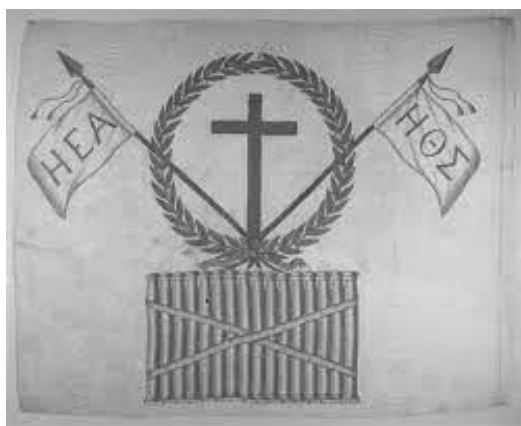

του Μοριά είχε την ακλόνητο πεποίθηση ότι η Ελλάδα ελάχιστη βοήθεια θα ελάμβανε από τις έξω δυνάμεις στον υπερ πίστεως αγώνα. Προς αυτή την κατεύθυνση όταν οι έλληνες καπεταναίοι γύρω στα 1810 θα υποβάλλουν από την Ζάκυνθο υπόμνημα στην αγγλική κυβέρνηση, για να μας συνδράμει στον αγώνα της εθνεγερσίας, θα δρέψουν την παγερή αδιαφορία της τελευταίας. Ο αρχιστράτηγος θα αποφανθεί « Ότι κάμωμε θα το κάμωμε μοναχοί και δεν έχομε ελπίδα καμιά από ξένους». Γράφει διεξοδικότερα ο Κολοκοτρώνης «Όταν είδα ότι εις τα συμβούλια της Βιέννας δεν έγινε κανένα καλό δια ημάς

απελπίσθηκα από τους ξένους και είπα να μην έχωμε ελπίδα λυτρώσεως άλλη παρά από τον εαυτόν μας και από τον Ύψιστον». Ενώ στο ίδιο μήκος κύματος ο **Λόρδος Πάλμερστον** αργότερα πολύ εύγλωττα θα αποφανθεί για τις έξωθεν φιλίες στη διπλωματία και την πολιτική **«Δεν υπάρχουν αιώνιες φιλίες και διαρκείς συμμαχίες. Υπάρχουν μόνον αιώνια και διαρκή συμφέροντα»**. Ο Κολοκοτρώνης με απαρασάλευτη πίστη διεξήγε πόλεμο διαρκή κατά των Τούρκων σε πείσμα κάθε αντιξοότητας που αντιστρατεύονταν την έκβαση του αγώνα. Ενέπνεε με την ηθική λεβεντιά και την πολεμική του ανδρεία, αλλά ήξερε και να επιβάλλεται κατά το πώς η κάθε περίπτωση του αγώνα όριζε. Όταν λοιπόν με την έλευση του φοβερού Ιμπραήμ που, που ισοπεδώνει στην Πελοπόννησο τους ακέφαλους - λόγω του εμφυλίου - στρατιωτικά έλληνες, πολλοί χάνουν το ηθικό τους και υποτάσσονται στον κατακτητή, ο αρχιστράτηγος εφαρμόζει ποινή θανάτου στους προσκυνημένους, και κατορθώνει έτσι να ανακόψει την εγκατάλειψη του αγώνα, από τους πανικόβλητους χωρικούς που λιποψυ-χούν στο πέρασμα του τρομερού αιγυπτίου. Γράφει ο ίδιος **«Εγώ δεν έλειψα να κάμω μια προσταγή και επάτησα τη βούλα μου : όποιο χωριό δεν ήθελε να ακολουθήσει τη φωνή της πατρίδος τσεκούρι και φωτιά»**. Ήταν όμως ο λαμπρός μας πολέμαρχος προικοδοτημένος και με ηθική γενναιοδωρία μεγάλη, αλλά και ιστορική αυτοσυνειδησία που του επέτρεπε, ηθικά, να είναι πάνω από τις περιστάσεις. Έτσι όταν αποφυλακίζεται από την Ύδρα και κατευθύνεται στο Ναύπλιο, καθώς θα συναντήσει στην κεντρική πλατεία τους Ναυπλιώτες να σκάβουν προς αναζήτηση θησαυρού, θα τους πεί με την μεγαθυμία που τον διέκρινε **«Ερχόμενος εδώ από την Ύδρα, έπνιξα εις την θάλασσα τα πάθη μου. Πνίξτε και σεις τα δικά σας. Θάψετε εις αυτήν την άβυσσο όλας τάς έριδας και τάς διχονοίας. Αυτός είναι ο θησαυρός που θα βρήτε»**. Ενώ τα σπάνια ψυχικά του χαρίσματα και τις ηθικές του αρετές, επικουρούσε η βαθιά και ειλικρινής πίστη του στην θεία δύναμη. Αυτή την του την πίστη, την είχε αναπόσπαστα συνδέσει με την μοίρα του ελληνισμού και την απελευθέρωσή του. Έλεγε χαρακτηριστικά **«Ο θεός έδωσε τη υπογραφή του δια την ελευθερίαν της Ελλάδος, δεν την παίρνει πίσω»**. Ο Κολοκοτρώνης πίστευε ακραδάντως στην νίκη των ελλήνων. Και είχε την ικανότητα με την γενναία και τρυφερή του καρδιά, αλλά και με την αδρή πείρα ζωής που είχε προσκομίσει αυτός ο γίγαντας, να μεταδίδει τα ζεστά κύματα της ψυχής του, στους αδύναμους και άκαπνους χωρικούς και να τους ψυχώνει όσο τίποτε άλλο. Κατόρθωνε να εμπνέει και να καθοδηγεί με την απαραμίλλη λεβεντιά του, στα απάτητα λιμέρια της κλεφτουριάς. Συνέγειρε συνειδήσεις και προξενούσε μαζί και με τον άλλο σπουδαίο πολέμαρχο της Ρούμελης τον Καραϊσκάκη, τον λαϊκό αυτοματισμό. Προς επίρρωση των παραπάνω έρχεται το εξής περιστατικό. Στη μάχη στα Δερβενάκια ο Κολοκοτρώνης απευθυνόμενος σε ένα νεαρό βοσκό που ακουμπισμένος στην γκλίτσα του τον κοιτάζει αμήχανος, θα τον ρωτήσει -Τι είσαι συ ρε έλληνα ; - Τσοπάνος θα απαντήσει ο νεαρός. - Και γιατί δεν πας να πολεμήσεις ο Κολοκοτρώνης ; - Δεν έχω όπλα. - Και η αγκλίτσα είναι όπλο βρέ έλληνα ! - Πήγαινε μα αυτήν να σκοτώσεις Τούρκους και να πάρεις τα άρματά τους. Δεν πέρασε παρά λίγη ώρα και νεαρός τσοπάνος επέστρεφε με τα όπλα που είχε αφαιρέσει από τους Τούρκους. Ωστόσο ο σπουδαίος ιστορικός μας Σπύρος Μελάς, θα ανιχνεύσει την ειδοποιό

διαφορά μεταξύ του Καραϊσκάκη και του Κολοκοτρώνη. **«Ενώ ο Γέρος του Μοριά έφτιαξε την επανάσταση, ο ευφυής στρατηγός της Ρούμελης φτιάχτηκε από αυτήν».**

Παράλληλα όμως με την τεραστίων διαστάσεων συμβολή του στον αγώνα της εθνεγερσίας, ο Κολοκοτρώνης διακατείχεται και από μεγάλη αγωνία για την πορεία του ελληνισμού. Πολλώ

μάλλον που το γένος ξαναέβγαινε στο προσκήνιο της ιστορίας τραυματισμένο μετά τεσσάρων αιώνων αφόρητη δουλεία. Τον ενδιέφερε καθώς ήταν οραματιστής η ελληνική διάρκεια. Στοιχείο που θα μπορούσε να την εξασφαλίσει στο διηνεκές, μόνο μια μορφωμένη και άξια να συλλάβει τους κυματισμούς της ιστορίας νεολαία. Θα απευθύνει έτσι βαρυσήμαντο λόγο από την **Πνύκα το 1838 στις 13 Νοεμβρίου**, στους μαθητές του Γυμνασίου Αθηνών. Αναδεικνύει μέσα από τον μεστό και εθνοπρεπή λόγο του, την αδιάσπαστη παρουσία του ελληνισμού στη λεωφόρο του χρόνου, αλλά και τις γενεσιουργούς αιτίες, πέραν πάσης λογικής

της επανάστασης. Θα πεί χαρακτηριστικά **«Δεν εσυλλογισθήκαμε ούτε πόσοι είμεθα, ούτε πως δεν έχουμε άρματα, ούτε ότι οι Τούρκοι εβαστούσαν τα κάστρα και τες πόλεις, ούτε κανένας φρόνιμος μας είπε «Πού πάτε εδώ να πολεμήσετε με σιταροκάραβα, βατσέλα», αλλά ως μια βροχή έπεσε εις όλους μας η επιθυμία της ελευθερίας μας, και όλοι, και οι κληρικοί και οι προεστοί και οι καπεταναίοι και οι πεπαιδευμένοι και οι έμποροι, μικροί και μεγάλοι, όλοι εσυμφωνήσαμε σ' αυτό το σκοπό και εκάμαμε την Επανάσταση».** Παρακάτω τονίζει τη σημασία της ομόνοιας ως ακρογωνιαίου λίθου για την επίτευξη του σκοπού των Ελλήνων και τις ολέθριες συνέπειες της διχόνοιας όταν αυτή ενέσκηψε στους κόλπους του αγώνα. Έτσι αφού αναφερθεί στη συμβολή της ομόνοιας κατά το πρώτο έτος της επανάστασης θα πεί με αποστροφή για το σαράκι του διχασμού **«αν αυτή η ομόνοια εβαστούσε ακόμη δυο χρόνους ηθέλαμε κυριεύσει και τη Θεσσαλία, και τη Μακεδονία και ίσως εφθάναμε και ως την Κωνσταντινούπολη. Δυστυ-χώς δεν εβάσταξεν η ομόνοια. Ήρθαν μερικοί και ηθέλησαν να γίνουν μπαρμπέρηδες στού κασίδι το κεφάλι»** Όμως είναι η ώρα να απευθυνθεί ο μεγάλος πολέμαρχος στους βλαστούς της πατρίδας τη νεολαία. Για την οποία αποδίδει μείζονα σημασία στις σπουδές και τη φιλοπονία της στα γράμματα. **«Να μην περνάτε το χρόνο σας εις τα καφενεία και τα μπιλιάρδα. Να δοθήτε εις τας σπουδάς σας.** Ενώ ως επιστέγασμα της ιστορικής αυτής ομιλίας του οραματιστή και ηγέτη της ελευθερίας του γένους, θα έλθει η αναφορά του στην **πίστη** μας. Είναι και η πιο πολύτιμη παρακαταθήκη μιας σπουδαίας ελληνικής ψυχής, που μέσα από την πίστη της στο θεό, άρδευσε τα απαραίτητα ηθικά αποθέματα για να οδηγήσει τους αλύτρωτους έλληνες στην πολυπόθητη εθνική και πνευματική τους ελευθερία. **«Πρέπει να φυλάξετε την πίστη σας και να την στερεώσετε, όταν επιάσαμε τα άρματα είπαμε πρώτα υπέρ Πίστεως και έπειτα υπέρ Πατρίδος».**

***Ο συγγραφέας Πάνος Ν. Αβραμόπουλος, είναι Α' Αναπληρωματικός Δημοτικός Σύμβουλος Αθηναίων**

www.panosavramopoulos.blogspot.gr